Սրբազանին փափագին վրայ մարտ 19-ին երկու լատին քահանաներ՝ որոնցմէ մին է Պապին Արարողապետը՝ Ս. Ղազար կու գան ու կը հարցնեն Հ. Տեղապահին [1] որ Հ. Ստեփան Ասլիկեանին հետ է, թէ դուք յունածէս էք արդեօք և թէ ձեր պատարագի սպասները յունակա՞ն են: Երկու վարդապետները կը պատասխանեն հայկական ծէսի պատկանելնին. և անոնք յուսախաբ՝ արտօրանքով կը մեկնին, հրաժարելով սուրճ մ'իսկ առնելէն, առարկելով որ անհրաժեշտ է Պապին սարկաւագութեան համար ուրիշ տեղէ «յունածէս և յունասպաս» մէկը գտնել:

Առիթը ձեռքէ ելած էր, բայց ոչ կորսուած. Հ. Տեղապահ կը պատմէ վերջը այս դէպքը միաբաններուն, և ահա իսկոյն ամէնքը կ'եռանդնաւորուին, ըսելով թէ չփախցնեն այդ մեծ ու պատմական առիթը, և թէ կրնան իրենք եկողներուն փափագը կատարել «և այնու հանդիսանալ ի հանդիսի անդ ի մշտնջենաւոր պարծանս կրօնիս և ազգիս»: Այդ ոգևորութիւններէն կը վառուի Հ. Տեղապահին սիրտը և կը խրախուսէ զՀ. Ստեփան՝ որ մանուկ հասակէն գիտէր յունարէն: Արդէն երկու պատուիրակները, ըստ Ալգերեանի, մի միայն Ս. Ղազարու վրայ դրած են եղեր յոյսերնին՝ արևելեան սարկաւագի սպաս գտնելու համար: Միւս կողմանէ, սակայն, անակնկալ խոչընդոտ մը երևան կու գայ. վենետկոյ Առաք. Ղուիրակը՝ վանքիս բարեկամ վենետաբնակ Յովհաննէս ապա Եղրոսեանի միջոցով՝ ճիշտ նոյն օր՝ փոխ կը խնդրէ իր փոքրաւորներուն համար ուրար ու չապիկ: Հազիւ լուրը վանք կը հասնի՝ դէռ աւելի կը բորբոքին մեր Հայրերը ու նախանձախնդիր եռանդով մը կ'ըսեն իրարու, թէ «ինչո՞ւ լատինք մեր զգեստներով պիտի կրնան կատարել և մենք ոչ»: Անմիջապէս Հ. Տեղապահն ու Հ. Ստեփան «առնալ ընդ իւրեանս զշապիկս սարկաւագի և զուրար փառաւոր՝ պատկերազարդ և գրազարդ (որ խնդրեալ լիներ)», նաւակ կը մտնեն ու կ'երթան գտնելու մի և նոյն արարողապետը, յայտնելու համար՝ թէ չեն կրցած լաւ իմանալ իրենց առաջին միտքը, ապա թէ ոչ կրնային Աստուծմով կատարել այդ ծառայութիւնը՝ թէ՛ անձամբ և թէ զգեստներով, որովհետև մեր ծէսը արևելեան է, և «ըստ գոյացուրեան» յոյներէն առնուած է և չեն պակսիր մեր մէջ յունագէտները:

Այդ պատրաստութիւններով ի Ս. Գէորգ կ'երթան ու հանդիպելով ուրիշ երկու ծերագոյն արարողապետներու՝ կը հաղորդեն իրենց գալստեան պատճառները: Ո՛րքան անպատրաստ կ'ըլլայ անոնց ուրախութիւնը՝ հազիւ թէ կը լսեն. նա մանաւանդ իրենք ալ լաւագոյն կը համարին որ սարկաւագները Ս. Ղազարէն ըլլան: Անմիջապէս սոյն Հարք Այի Ֆրարի կ'ուղղուին, ուր կը բնակի Ս. Ժողովի քարտուղարը Պրանքատորն: Խախտով անոր քով կը գտնեն վանք եկող արարողապետն ալ, որոնցմէ սիրալիր ընդունելութիւն կը գտնեն՝ չնորհակալութեամբ միասին, միայն հարկ ըլլալով որ նուիրագիրին փութով հաղորդեն՝ որ աւելորդ նեղութիւն չկրեն իր փոքրաւորները՝ արարողապետը մերայնոց պատրաստ նաւակը կը մտնէ և կ'երթայ խօսելու անոր հետ: Ղուինցն ալ սիրայօժար կը լսէ, գիտնալով որ ամէն ոք պատշաճագոյնը զայդ կը համարի. Արարողապետն ըսեր է մինչև իսկ. «Ջ[ինչ] յարմարագոյնն ունի, զի իտալացի որ փոշկից ձերազարդ և անմոռուռս յատուկս ելցի յունականց ձևով»:

Այս որոշումէն վերջ Հ. Տեղապահ կը սահմանէ զՀ. Ստեփան Ասլիկեան և զՀ. Մկրտիչ Աղգերեան. առաջինը՝ «իբր սարկաւագ յոյն աւետարանակարդաց» և երկրորդը՝ «իբրև կիսաւարկաւագ գրակարդաց յունարէն», որոնք կը սկսին պատրաստուիլ լաւ կատարելու իրենց դերերը: Յաջորդ օր երկուքը միասին կ'երթան վենետիկ յոյն բարեկամ «փափազ»ին՝ իբրև տեղեկութիւններ առնելու հնութեանց մասին ու ճարտարօրէն կ'որսան Առաք. Թուղթի և Աւետարանի յունակերպ ընթերցման եղանակները, ինչպէս նաև սարկաւագի զգեստներու ձեւերը, ևն. զորս ոչքան որ գիտեն՝ բայց կ'ուզեն լաւ ստուգել ու վստահանալ: Խարեսէր անձը բոլորովին անկասկած խնդրոյ պատճառին՝ կու տայ նաև երկու յունարէն գլուխ և տարեկան աւետարաններու կարգը: Եւ որովհետև տպագրութիւնն ու կազմը անպաճոյճ է՝ Պապին արարողապետները խորհուրդ կու տան որ մերայինք օրինակեն այդ յոյն բնագիրները և դնեն հայերէն զարդարուն աւետարանի մը մէջ: Հոս ժամանակագիրը կ'աւելցնէ.

«Ցասել Հ. Ստեփանին ցնոսա թէ հայերէն աւետարան կարեմք հանել յառեան ըստ կրկին զարգու, մի՝ ողջոյն արծաթապատ փառաւոր, և միւս ևս կարմիր կազմով, յայնժամ հծծելով խարտաւիլակաց պապին ընդ

---

1. Հ. Գաբրիէլ Ալեպիքեանն է, գրեթէ 6 ամիս առաջ մեռած ըլլալով Ա. Մելքոնեան Աբբահայրը: